

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๕

ความเป็นมา

โดยที่พระราชบัญญัตินี้เป็นร่างกฎหมายที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม เสนอเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ เรื่องการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน ข้อ ๒.๑.๕ ขั้นตอนการดำเนินการ ข้อ ๑. บัญญัติกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอน และข้อ ๒.๑.๖ ข้อเสนอ ในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการ ข้อ ๑. จัดให้มีพระราชบัญญัติ ว่าด้วย ระยะเวลาการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม โดยควรกำหนดนิยามของคำว่า “ขั้นตอนการดำเนินงาน” “ระยะเวลาในการดำเนินงาน” และ “หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม” และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๖ ก วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้รักษาการ นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และอัยการสูงสุด

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมขึ้น เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบได้ว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะพิจารณาเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานเสร็จสิ้นเมื่อใด รวมทั้งตรวจสอบความคืบหน้าได้อันจะยังประโยชน์ให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยสะดวก และรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๒ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดบทนิยาม (มาตรา ๓)

“หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม” หมายความว่า หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ และอำนาจตามกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

“การดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม” หมายความว่า การดำเนินงานทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง รวมทั้งการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

“ศาล” หมายความว่า ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ

“ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” หมายความว่า คู่ความ คู่กรณี ผู้ต้องหา และผู้เสียหาย ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึง ผู้มีสิทธิกระทำการแทนบุคคลนั้น ๆ ตามกฎหมายหรือในฐานะทนายความ

๒. พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม กำหนดระยะเวลา ดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบได้ว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จะพิจารณาเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานเสร็จสิ้นเมื่อใด รวมทั้งตรวจสอบความคืบหน้าได้โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย แต่ทั้งนี้ จะกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมหรือ การดำเนินงานโดยสุจริตของบุคคลใดไม่ได้ไม่ว่าทางใด (มาตรา ๔)

๓. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๕)

(๑) กระทรวงกลาโหม

(๒) กระทรวงมหาดไทย

(๓) กระทรวงยุติธรรม

(๔) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๕) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(๖) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

(๗) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๘) ศาล

(๙) องค์การอัยการ

(๑๐) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๔. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๕ กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จ เท่าที่จะสามารถกระทำได้ในการพิจารณาเรื่องในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินงาน ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ และอำนาจของตนตามแต่ลักษณะ สภาพ หรือประเภทคดีรวมทั้งปริมาณงาน ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เว้นแต่ มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เป็นอย่างอื่น และกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศและเผยแพร่ ในรูปแบบที่ประชาชน สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้โดยง่าย (มาตรา ๖)

๕. กำหนดให้ผู้รับผิดชอบดำเนินงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนให้แล้วเสร็จ ภายในกำหนด ระยะเวลาตามมาตรา ๖ หากไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้บันทึกเหตุแห่งความล่าช้าให้ปรากฏ

และแจ้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงเหตุแห่งความล่าช้า ตลอดจนกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ โดยเร็วที่สุด พร้อมทั้งรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทุกครั้งเพื่อพิจารณาสั่งการ ทั้งนี้ การแจ้งและการรายงาน ให้เป็นไปตามวิธีการที่หน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมกำหนด ซึ่งต้องมีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ (มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง)

ในกรณีไม่แจ้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบหรือไม่รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ หรือในกรณีที่ ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าความล่าช้านั้นเกินสมควรแก่เหตุหรือไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา ดำเนินการทางวินัยต่อไป (มาตรา ๗ วรรคสอง)

๖. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๕ จัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือวิธีการอื่นใดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก และรวดเร็ว เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถทราบหรือตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมได้ (มาตรา ๘)

๗. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๕ จัดให้มีผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ เพื่อรับเรื่องในกรณีที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากความล่าช้า และให้ตรวจสอบความคืบหน้า ของการดำเนินงาน แล้วแจ้งผลการตรวจสอบไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง พร้อมทั้งรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุกครั้ง (มาตรา ๙)

๘. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๕ เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติระยะเวลาของ การดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอน วัดผลการดำเนินงาน เทียบกับขั้นตอน และกำหนด ระยะเวลาดำเนินงานตามมาตรา ๖ พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว ให้ประชาชนทราบทุกปี (มาตรา ๑๐)

๙. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๕ ตรวจสอบขั้นตอน และระยะเวลา การดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๖ ว่าเป็นขั้นตอนและระยะเวลาที่เหมาะสม หรือไม่ หากเห็นว่าไม่เหมาะสม ให้มีมาตรการเพื่อพัฒนา หรือปรับปรุงหน่วยงานหรือระบบการปฏิบัติราชการ ของหน่วยงานโดยเร็ว เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า ซึ่งอย่างน้อยต้องดำเนินการทุกสามปี (มาตรา ๑๑)

นายมนัสธนนท์ เอกโกควัฒน์/จัดทำ